

priloge koji govore upravo o sadržaju savjetovanja i gledištima koja su na njemu došla do izražaja i u sljedećim mjesecima uticala na zbivanja na terenu. Autori nisu saglasni u ocjenama sadržaja i duha savjetovanja, nego su čak i kontroverzni kada je riječ o mogućim uticajima savjetovanja na kasnija zbivanja u istočnoj Hercegovini i Crnoj Gori i nekim sitnim pitanjima, ali upravo zato (što njihovi prilozi nisu unificirani) predstavljaju značajne istorijske izvore koje će, možda, novi prilozi korigovati ili dopunjavati.

Avdo Humo

O partijskom savetovanju u Ivančicima

Znam sigurno da sa ovog spiska (Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Aleksandar Ranković, Milovan Đilas, Moša Pijade, Sreten Žujović, Ivo-Lola Ribar, Iso Jovanović, Svetozar Vukmanović-Tempo, Uglješa Danišević, Avdo Humo, Pašaga Mandžić, Cvijetin Mijatović, Vaso Miskin, Boriša Kovačević, Nisim Albahari, Pavle Goranin-Ilija, Slaviša Vajner-Čiča, Olga Marasović, Hasan Brkić, Karlo Batko, Betika Romano, Miro Popara, Hama Grebo, Lepa Perović, Dragutin Kosovac, Jusuf Jakubović, Svetolik Gospić, Vojo Ljujić, Rato Dugonjić, Slobodan Princip, Esad Čengić, Branko Kovačević, Ferid Čengić-Fićo) dvojica nisu učestvovala. To su Milovan Đilas i Ivo-Lola Ribar. Đilas je tada bio u Crnoj Gori, a Ribar se pre savetovanja na par dana spustio u Sarajevo i otišao u Zagreb, dok su svi ostali učestvovali koje ste nabrojali. Da li ste zaboravili nešto, odnosno da li ste zaboravili nekoga, to ne znam. Što se tiče samog savetovanja, ono je ranije bilo pripremano. Međutim, datum toga savetovanja nije bio fiksiran, a dolazak Vrhovnog štaba i Centralnog komiteta u istočnu Bosnu upravo je pao u vreme kada su se vršile glavne pripreme za savetovanje. I zbog događaja koji su nastali u Srbiji, posle povlačenja jednog dela partizanskih snaga sa Vrhovnim štabom, i zbog opšte situacije nastale četničkim izdajama, datum savetovanja je ubrzan a pri tome je korišten i momenat da se u mestu savetovanja nalazio i Centralni komitet. Zbog kratkoće u vremenu nisu bili u mogućnosti da savetovanju prisustvuju i delegati iz Bosanske krajine, već samo delegati iz Hercegovine, istočne Bosne i iz Sarajeva — drugovi koji su tamo ilegalno radili.

Koliko se ja sećam, to savetovanje je otvorio Iso Jovanović. On nije podneo nikakvu analizu situacije u Bosni i Hercegovini i odmah posle uobičajenog otvaranja dao je reč drugu Titu, koji je izneo podrobnu analizu vojno-političke situacije u Srbiji. On je opširno i detaljno analizirao uzroke poraza naših jedinica u zapadnoj Srbiji i obrazložio odluku o povlačenju u istočnu Bosnu. Drug Tito je isto tako obrazložio potrebu stvaranja pokretnih i udarnih proleterskih jedinica, kao i nove momente koji su nastali u narodnooslobodilačkoj borbi u vezi sa četničkim izdajama. U vezi sa analizom unutrašnje političke situacije, on je govorio i o međunarodnoj vojno-političkoj situaciji.

Drug Kardelj je učestvovao u diskusiji i dao detaljniju analizu međunarodne situacije. To je bio onaj period kada su već Nemci bili pred Moskvom i Lenjingradom, ali, uglavnom, ta analiza, i pored sve težine vojne situacije u kojoj se nalazio Sovjetski Savez, bila je realna, sa jednom optimističkom verom, ali i sa ciljem priprema na dugogodišnje borbe sa fašističkim državama i našom orijentacijom na dugogodišnje političke i vojne pripreme za nacionalno i socijalno oslobođenje.

U vezi sa situacijom u Srbiji, drug Tito je dao vojno-političke ocene situacije u istočnoj Bosni. U vezi sa izlaganjem druga Tita, a posle toga i Kardelja, nastala je diskusija koja se više koncentrisala na situaciju u istočnoj Bosni. Žujović se u svojoj diskusiji ponovo vratio na neke političke aspekte stanja u zapadnoj Srbiji.

Sećam se da je u vezi sa vojnim i političkim stanjem u istočnoj Srbiji došlo do kritike nepravovremenog raskidanja saradnje sa četničkim rukovodstvima. Prva faza (te saradnje) ocenjena je kao pozitivna i korisna. Međutim, druga faza — kada su četnici, uspostavljajući saradnju sa okupatorom, počeli da udaraju iza leđa na naše jedinice, da vode otvorenu propagandu i razbijačku akciju u oružanim redovima narodnooslobodilačkog pokreta, kada je došlo do sukoba sa četnicima u zapadnoj Srbiji — ocenjeno je tako da nije trebalo oportunistički taktizirati formalnom saradnjom sa četnicima i zbog toga je taj period kritikovan od strane Tita i (drugih) učesnika u diskusiji.

Zatim je analizirana politička situacija, u to vreme došlo je do kolebanja, osipanja a na nekim mestima i do raspada partizanskih jedinica. Bilo je i nedovoljnog snalaženja u političkom radu u partizanskim odredima zbog gubljenja jasnog kursa, u kojima je baš u tom periodu, posle povlačenja naših snaga iz zapadne Srbije, odnosno jenjavanja ustanka u zapadnoj Srbiji, došlo do procesa raspadanja, nediscipline i raznih unutrašnjih pobuna, prelaska boraca iz partizanskih odreda na stranu četnika, zatim pojave vojnih jedinica koje nisu htele da budu niti pod četničkom niti pod partizanskom komandom, koje su htele da imaju neku svoju autonomnu ustaničku komandu i na koje smo i mi a, donekle, i četnici imali određen politički uticaj. Prema tome, određeno raslojavanje pod pritiskom okupatorskih vojnih akcija, propagande i njegovog terora, četničkih diverzija i političkih obmana, dovelo je do prelaska jednog dela partizanskih oružanih snaga u četničke jedinice, a jedan deo tih naših jedinica, koje nisu bile ni partizanske ni četničke, obrazovali su svoje odrede kraj svojih sela, želeći samo da brane od svakog napada svoje kuće i sela. To je bila jedna vrsta oružane milicije. Tako je došlo do sužavanja ustaničkih oružanih snaga na partizanska jezgra, na one najborbenije i politički najzrelije partizanske jedinice. To je, uostalom, uticalo da se na savetovanju šire razmotri situacija i na osnovu vojne i političke analize i tada je donesena odluka, zbog kolebljive seljačke mase, da se formiraju dobrovoljačke jedinice Narodnooslobodilačke vojske. Baš, s obzirom na ta kolebanja i raslojavanja u jedinicama koje su stajale pod komandom Narodnooslobodilačke vojske, ta postavka je ostvarena i pokazala se pravilnom, jer su formirane dobrovoljačke jedinice na vrlo širokoj teritoriji, na kojoj su mogle politički i vojnički da utiču narodnooslobodilački pokret i partizanske oružane snage.

Druga postavka bila je sadržana u oceni da je potrebno više strpljenja i političkog saznanja o procesima prilaženja hrvatskih i muslimanskih masa

narodnooslobodilačkom pokretu. Savetovanje je ocenilo da je, pored raslojavanja i raspadanja u partizanskim jedinicama, došlo do pozitivnog političkog procesa među muslimanskim, a i hrvatskim, seoskim masama. Te mase, iako u nekom iščekivanju, kolebanju i još nedovoljnoj spremnosti da se šire late oružja, ipak su počele da sagledavaju ko su njihovi prijatelji i s kim treba, na kraju krajeva, da dele sudbinu, jer su na svom sopstvenom iskustvu videli više puta četničko-ustaške namere i osetili brutalnost terora i pokolja baš od samih tih neprijateljskih oružanih agentura. Na žalost, trebalo je još vremena i sopstvenog teškog iskustva da se najšire muslimanske i hrvatske seljačke mase uvere da je njihov put, put oružane borbe sa partizanskim snagama.

Savetovanje je pretreslo i pitanje organizacije pozadine i stvaranja narodne vlasti, kao i oružanih pozadinskih jedinica, jer je zbog neprestanih akcija i velikih borbi koje su vodile partizanske jedinice u istočnoj Bosni bila zanemarena borba na organizaciji narodne vlasti i uopšte pozadine, tako da su četnici, koji se nisu tukli sa okupatorskim snagama, koji su voleli lagodan i pustahijski život, vršljali, držali razne svoje konferencije, vršili propagandu, pljačku i sejali demoralizaciju po oslobođenoj partizanskoj teritoriji. Iako su u nekim mestima bili formirani narodnooslobodilački odbori, ipak teritorija nije bila pokrivena našim organima vlasti, kao ni političkim i društvenim organizacijama, niti je problemu organizacije pozadine pridavan onaj politički i vojnički značaj kakav su mu i rukovodstva partizanskih jedinica i partijska organizacija trebalo da pridaju. U diskusiji o tome problemu učestvovao je i Moša Pijade.

Na savetovanju je bilo govora o potrebi formiranja pokretnih partizanskih jedinica, ne odmah u početku brigada, već o potrebi stvaranja udarnih bataljona u kojima će biti okupljen najborbeniji i najbolji deo iz partizanskih jedinica, a kasnije da se formiraju krupnije jedinice, kao što su brigade.

Da li je bilo govora o većem angažovanju radništva iz gradova u te jedinice?

Da. To je u vezi sa izveštajem o partijskoj i političkoj situaciji u Sarajevu, kao i u drugim gradovima. Donesena je odluka da je potrebno što više radničkog elementa izvući iz gradova i popuniti novoformirane bataljone kako bi na taj način bila učvršćena u njima borbena i politička jezgra. To je bio jedan od zadataka koje je dobila partijska organizacija u Sarajevu, kao i organizacije u ostalim gradovima, da radnike, omladinu đlačku i radničku, kao i članove Partije koji su živeli ilegalno, što pre prebace na partizansku teritoriju, da bi što više radnika i omladine ušli u udarne partizanske jedinice, čete, bataljone, jer se tada nije postavljalo pitanje formiranja brigada, i da glavni zadatak ovih jedinica bude borba protiv četnika, čišćenje partizanske pozadine, partizanske teritorije od četničkih jedinica, koje su vršile pljačke, ubistva itd.

Da se vratimo na ocjenu međunarodne političke i vojne situacije i na pitanje da li je povodom takve ocjene i u diskusiji u daljem toku savjetovanja došlo do formiranja jedne određene političke platforme za buduć rad Partije na selu, za izbacivanje parola o klasnoj borbi?

Ne. Bilo bi u to vreme nepravilno postaviti pitanje klasne borbe. To bi bilo sektaštvo i izolacija od velikog dela ljudi koji su hteli da se bore kao patrioti protiv okupatora. I dalje je ostala najšira platforma okupljanja svih

patriotskih, nacionalnih i progresivnih snaga na liniji borbe protiv okupatora i njegovih domaćih izdajnika.

Prvo, ocene nisu bile da će se rat brzo završiti. Naprotiv, ocena je sada bila da one ranije naše pretpostavke: da će rat trajati svega par meseci, nemaju nikakve osnove, naprotiv, smatralo se da će rat duže da potraje, jer je fašizam bio u vojničkom pogledu još u usponu, i još je beležio krupne uspehe. Nemci su došli do Moskve i Lenjingrada, talijanske jedinice su bile na granici Egipta, pripremale se za ofanzive, tako da je ocena o bliskom završetku rata bila potpuno isparena. Parola, u to vreme, neke klasne diferencijacije unutar narodnooslobodilačkog pokreta bila bi potpuno apolitična, sektaška i štetna po revoluciju i zbog toga o njoj uopšte nije bilo govora. Naprotiv, došlo je do određene kritike (pojava) u Hercegovini, iako smo tada vrlo malo znali o nekim njihovim sektaškim, klasnim stavovima koji su počeli da sužavaju i ogolevaju platformu narodnooslobodilačke borbe. Još više je podvučena potreba široke platforme okupljanja svega onoga što je bilo spremno za borbu protiv okupatora i izdajnika. Odluka donesena u vezi sa dobrovoljačkom vojskom označavala je širinu te platforme i pokazivala da se i van partizanskih jedinica mogu da okupe i druge snage koje su htele da se bore, koje nisu htele da pređu u izdaju, i saradnju sa okupatorom itd. Prema tome, i na ovom savetovanju je ponovo verificirana, od početka borbe formulisana, platforma narodnooslobodilačkog pokreta. Bilo je, na primer, govora da se ne sme, zbog određene pasivnosti velikog dela muslimanskih i hrvatskih masa, da zanemari jedan društveno-politički proces koji je počeo među tim masama i koji će se dalje razvijati u pravcu političkog sazrevanja i osveštavanja i koji će dati svoje pozitivne rezultate, ako ne odmah, onda posle. Ta ocena je bila istovremeno jedan kritički osvrt na neke stavove prema kojima se smatralo da je sve ono što je u borbi okupljeno oko nas — naše, a sve ono što još stoji po strani, čeka, koleba se, itd. da to nije naše. Prema tome, savetovanje je značajno po konkretnoj i datoj analizi, kao i po perspektivnom sagledavanju neprestanog sazrevanja i političkog osveštavanja mnogih onih koji su se do tada kolebali, kao i po jasnom stavu da je nužno neprestano okupljati mase i uvlačiti ih u narodnooslobodilački pokret — približavajući sve nove i nove ljude oružanoj borbi. U tome je savetovanje u selu Ivančićima imalo najjače obeležje, i to je bila njegova najbitnija karakteristika.

A kako bi se moglo objasniti to da upravo u mjesecima koji slijede nakon savjetovanja u Ivančićima dolazi do tzv. lijevih skretanja u Hercegovini, u punom smislu te riječi, i da su ta skretanja tamo uzela širi zamah upravo u februaru, martu, aprilu?

Ta skretanja nastala u Hercegovini imaju korene u jednoj složenoj osnovi. Ona se poklapaju sa skretanjima koja su nastala u Crnoj Gori i kao takva imala su vrlo jak uticaj na realizaciju politike narodnooslobodilačkog rata i u Hercegovini. U Crnoj Gori je tada Đilas, koji je bio predstavnik Centralnog komiteta i predstavnik Vrhovnog štaba, postavio platformu prerastanja prve etape revolucije u drugu i zbog toga je nužno povesti klasnu borbu, a Hercegovina, koja je u tom periodu bila tesno politički povezana sa Crnom Gorom (u zajedničkim ustaničkim akcijama i u povezanosti partijskih kadrova) brzo je prihvatila, odnosno neki njeni rukovodeći kadrovi (Petar Drapšin, Miro Popara) taj stav, nastojeći da ga nametnu cijeloj organizaciji Partije i partizanskih odreda. U Hercegovini su u to vreme vojno-politički rukovodioci

bili opijeni renesansom narodnooslobodilačkog rata zbog velikih vojničkih uspeha i rasplamsalim oduševljenjem ustaničkih snaga. Poznato je da je narodnooslobodilački pokret u Hercegovini (posle junskog ustanka) naglo splasnuo, doživljavao krizu i suzio svoju oružanu bazu, dok se vojne snage nisu pregrupisale, povezale i dok nisu stekle određene uspehe u borbi protivu Italijana i domaćih neprijateljskih formacija. Ustanak je više meseci preživljavao krizu, da bi se nakon političkih i organizacionih priprema, koje je svojom upornošću izvršila partijska organizacija na terenu, postepeno razbuktao, proširio, stekao veru u svoje snage i svojim vojnim uspesima privukao masu novih boraca. I pod uticajem idejnih strujanja koja su dopirala iz Crne Gore i zasnovane politike koja je postavljena od strane Đilasa, formira se i u Hercegovini parola da ulazimo u drugu fazu ustanka i zbog toga se najavljuje borba protiv bogatih seljaka a oslonac je isključivo na siromašne seljake.

Cinjenica je da Đilas nije bio na savjetovanju, a Miro Popara je bio. Iako je on učestvovao na savjetovanju i čuo sve o tome šta dalje treba da važi kao orijentacija, ipak je on glavni, jedan od glavnih inauguratora takve politike i tzv. druge faze?

Glavni je bio Petar Drapšin, on je tada bio komandant operativnog štaba za istočnu Hercegovinu, bio je španski borac, hrabar čovek, već iskusan ratnik, ali politički još nedovoljno zreo, lično neuravnotežen i veoma sklon anarhističkim potezima.

Da, on je glavni u vojnom pogledu, a partijski rukovodilac?

To ispada nelogično kad se gleda iz jedne istorijske retrospektive prohujalog vremena. Petar Drapšin je imao presudnu ulogu u tome, jer se on brzo uspeo nametnuti kao autoritet baš zbog svojih vojničkih i komandantskih vrlina zbog toga što je bio španski borac i zbog toga je on presudno uticao na formiranje jednog političkog stava; a pošto je znao da je Đilas bio član Politbiroa, CK, da su to Đilasovi stavovi, a takav stav je odgovarao njegovim prirodnim i političkim naklonostima, on se s velikom upornošću borio za njegovu realizaciju. Miro Popara se tu nije mogao mnogo da odupre, i zbog autoriteta Đilasa i Petra Drapšina u to vreme, zbog jakog uticaja kakav je na njega imao Drapšin, a i zbog nedovoljnog političkog iskustva, kao i zbog vrtoglavice nastale od uspeha koji su postignuti u borbama u to vreme protiv okupatorske vojske. Gledajući suviše lokalno, izolovano i autarhično, oni su bili zanemarili društveno-političke i nacionalne procese u okvirima Jugoslavije, kao i našu povezanost sa političko-vojnim zbivanjima u međunarodnom svetu. Zbog te suženosti političkog vidika, nedovoljne racionalne teoretske svesti došlo je i do ubacivanja te parole koja je nanela velike političke štete narodnooslobodilačkom pokretu.

Interesantno je da je u istočnoj Bosni već krajem maja došlo do pučeva u sva tri odreda oko Sarajeva. Šta mislite koji su elementi uticali na to?

Taj proces je počeo ranije; čak pre nemačke ofanzive, koja je, kako znate, bila odmah početkom januara, neposredno posle ovoga savetovanja. Izdaja četničkih vođa bila je praćena sejanjem demoralizacije među seljačkim stanovništvom — putem pretnji, straha i lažnih parola da Nemci i Italijani gone i uništavaju samo partizane, a drugim borcima neće ništa. Nemci su ofanzivom hteli da razbiju i unište partizanske jedinice u istočnoj Bosni, što je istovremeno bila težnja i san četničkih glavešina čiji je glavni strateški cilj bio da od istočne Bosne stvore četnički placdarm za dalje svoje operacije

i zahvate stvarajući na taj način uslove i mogućnosti za prodiranje četničkog uticaja (komuniciranje, prebacivanje i svojih jedinica i svojih kadrova) u zapadnu Bosnu i dalje povezivanje preko zapadne Bosne sa Dalmacijom, sa Likom, Slavonijom itd. Prema tome, ova ofanziva je bila sastavni deo ofanzive u zapadnoj Srbiji, a došla je u istočnu Bosnu na prilično uzdrman politički rovit teren, četničkom izdajom i njihovim demoralizatorskim akcijama u narodu. U takvoj situaciji, kada seljaštvo, koje je sačinjavalo gro partizanskih odreda, počinje da se koleba, zamara i gubi perspektivu, kada ono očekuje dolazak Crvene armije tako reći za par meseci u istočnu Bosnu, a Nemci su za tih par meseci prodirali duboko u Sovjetski Savez, dok u Evropi, u to vreme nema nikakvog oružanog pokreta — partizanskim snagama nije ostalo ništa drugo nego defanzivno manevrisanje i povlačenje i spasavanje u pokretu svega onoga što se moglo spasiti. Četnici su obećavali narodu neku vrstu mira, seljačkog mirovanja gde neće više dolaziti do paljenja kuća, ubistava porodica, odlaska naroda u zbegove i gubljenje imovine. U tom kolebljivom seoskom elementu, koji je, s jedne strane, gubio političku, naročito vojničku perspektivu, usled produženja rata, vojničkih uspeha Nemaca i Italijana, a na drugoj strani zamoren tim neprestanim borbama sa Nemcima, Italijanima i ustašama, velikom ofanzivom Nemaca i četnika u zapadnoj Srbiji, koja se posle prenosi na istočnu Bosnu — sve je to dovelo do raslojavanja, opadanja borbenosti i povlačenja, bilo u četničke jedinice, bilo oko svojih kuća, bilo u dobrovoljačke jedinice koje nisu bile ni anti-četničke, a ni antipartizanske, itd.

Ta gibanja jednog sloja stanovništva, politički zaostalijeg, pa, prema tome, i sa niskom svešću, biće naš neprestani pratilac u daljem razvoju narodnooslobodilačkog pokreta i oružane borbe. Zbog toga je bila stvorena teška situacija u istočnoj Bosni, posle nemačko-četničke ofanzive u zapadnoj Srbiji i te iste ofanzive, posle u samoj istočnoj Bosni. Mi u to doba još nismo imali udarnih jedinica. Dok nismo došli do gradova i dok se iz gradova radnici i omladina nisu počele masovnije uključivati u naše jedinice, teško je bilo zadržavati i boriti se sa stihijom koja se uvlačila u redove partizanskih jedinica u kojima je ogromnu većinu predstavljalo seljaštvo. Ono jeste, na savetovanju je bilo govora o jačem oslanjanju na siromašne slojeve seljaštva, na širomašne seljake, ali u tadašnjim uslovima, iako je ta orijentacija imala svoju realnu osnovu, mi smo imali i obrnutih slučajeva da je najveći broj četničkih jedinica bio regrutovan baš iz tog najsiromašnijeg dela seljaštva zbog svoje niske političke svesti, podaničkog mentaliteta koji je vekovima naučio da služi jače gospadare i državno-četničke autoritete, dok je u narodnooslobodilačkim redovima, pored siromašnih seljaka, bilo srednjih i bogatih, naročito u Bosanskoj posavini i Semberiji. U početnim fazama naše borbe, zbog toga što je postojala jedna tradicija, a i jedno gledanje na četništvo kao na neku borbenu organizaciju, kod jednog dela seoskog stanovništva stvarana je iluzija da je ta organizacija ono isto što je bila u vreme austro-ugarske okupacije ili u vreme prvog svetskog rata. Nama nije ništa drugo preostajalo nego politička upornost i strpljivo čekanje da se narod na svom vlastitom iskustvu, posmatrajući četničku krvavu delatnost, njihovu politiku i njihove ciljeve, uveri da je to takva »nacionalna« struktura čija svaka i najmanja grimasa predstavlja izdaju onih najvitalnijih nacionalnih, slobodarskih i revolucionarnih težnji.

U tom smislu je na savjetovanju i analizirano četništvo?

U tom smislu analizirana je izdaja četništva, povezivanje četništva sa Nemcima, sa nemačkim komandama, povezivanje četništva Draže Mihailovića sa Talijanima sa Nedićem itd. No, ta saznanja (o izdaji četništva) najsvesniji rukovodećeg dela u narodnooslobodilačkom pokretu, još nisu bila saznanja širokih masa naroda. Proces osveštavanja i sagledavanja te istine o izdaji trajao je dosta duga, ali na samom savetovanju izgrađena je jedna politika koja je odredila odnos prema kolebljivim i neopredeljenim masama, koje su ipak bile spremne da se u blizini svojih sela tuku protiv okupatorske vojske; tu se i rodila ideja o dobrovoljačkim jedinicama. Drugo, ponovo je istaknut značaj platforme najšireg okupljanja masa, bez obzira na političke razlike u narodnooslobodilački pokret, naročito muslimanskih i hrvatskih, kod kojih je nastao proces oslobođenja mnogih iluzija o okupatoru i o njegovoj sate-litskoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Treće, istaknut je veliki politički značaj stvaranja narodnooslobodilačkih odbora i organizacionog učvršćenja oslobođenih teritorija, kao i značaj formiranja udarnih jedinica u vidu četa i bataljona, i omasovljavanja tih jedinica sa radništvom iz okupiranih gradova.

Tu su bili podneseni izveštaji o političkoj situaciji u okupiranim gradovima, naročito o situaciji u Sarajevu, o situaciji u partijskim organizacijama, njihovom radu, borbi itd. O situaciji u Hercegovini podnesen je jedan izveštaj, dok o političko-vojnoj situaciji u istočnoj Bosni nije bilo jednog opšteg referata, nego su o njoj govorili, manje-više, svi prisutni komandanti i politički komesari odreda.

Svetozar Vukmanović

U Sarajevu i istočnoj Bosni 1941. i početkom 1942. Savetovanje u Ivančićima

U Sarajevu i istočnoj Bosni 1941. i početkom 1942. Savetovanje u Ivančićima

Mislim da sam došao u Sarajevo negde između 7. i 9. jula, to znači mnogo ranije nego što se navodi u nekim materijalima koje sam čitao. Prema tome, sastanak Pokrajinskog komiteta sazvan je ranije nego što je zabeleženo. Naime, 4. jula prisustvovao sam u Beogradu sastanku Politbiroa CK KPJ, na kome je doneta odluka o ustanku; znam da sam se u Beogradu zadržao svega 3—4 dana posle tog sastanka. Da predam štampariju Ivanu Milutinoviću i da izradim legitimaciju, trebalo mi je dan-dva, tako da sam najviše tri-četiri dana ostao u Beogradu. Sutradan, po mom dolasku u Sarajevo, održan je sastanak, kome su prisustvovali: sekretar — Iso Jovanović, Đuro Pucar, Avdo Humo, Uglješa Danilović, Boriša Kovačević.

A Vaso Miskin?

Ne, on nije prisustvovao; rečeno mi je da je bio član Pokrajinskog komiteta, ali se tada nalazio u zatvoru. Koliko mogu da se setim, saopšteno